

Hanzehogeschool Groningen

Lectoraat
Integraal Jeugdbeleid

Pedagogische Kracht in de Wijk

Een integrerende studie

Jeannette Doornenbal

PK in de Wijk

Pedagogische Kracht in de Wijk

Een integrerende studie

*Dr. Jeannette M. Doornenbal, lector integraal jeugdbeleid
(j.m.doornenbal@pl.hanze.nl)*

Lectoraat Integraal Jeugdbeleid, Hanzehogeschool Groningen

Groningen, september 2010

www.pkindewijk.nl

Inhoudsopgave

INLEIDING	4
TRIPLE S: SMALL, SMART AND SOCIAL.	6
SMALL IN DE ZIN VAN KLEIN	6
SMART IN DE ZIN VAN WIJSHEID	7
SOCIAL IN DE ZIN VAN RELATIONEEL VERTROUWEN.....	11
UITLEIDING	14
REFERENTIES	15

Inleiding

PK in de wijk is een interventieprogramma dat tussen 2008 en 2010 is uitgevoerd in een van de krachtwijken in de gemeente Groningen. Het betreft de Korrewegwijk die bestaat uit twee buurten: De Hoogte en de Indische buurt. Twee oude volksbuurten die begin twintigste eeuw zijn gebouwd. In de Korrewegwijk wonen 861 kinderen tussen 4 en 12 jaar waarvan 31% drie of meer risicofactoren heeft (eenoudergezin, arm/werkloos, laag opleidingsniveau, allochtone achtergrond). Uit onderzoek weten we dat juist arme kinderen van laagopgeleide ouders thuis minder worden ondersteund, maar ook minder deelnemen aan activiteiten en verenigingsleven en gebruik maken van de opvang. Zij profiteren dus minder dan 'rijkere' kinderen van educatieve voorzieningen in de wijk. Ook de omstandigheden waaronder kinderen in de Korrewegwijk opgroeien, verschillen. In De Hoogte groeien er meer kinderen op met een stapeling van risicofactoren dan in de Indische buurt. In de Indische buurt is er bovendien sprake van sociale menging doordat vooral de openbare basisschool Karrepad in de Molukkenstraat kinderen uit rijkere omliggende buurten trekt. Die omstandigheden trekken hun wissel op de onderwijsprestaties en het welbevinden van de kinderen. Hoewel in 2008 de onderwijsprestaties van de kinderen in de wijk rond het stedelijk gemiddelde lagen, zijn er in de Korrewegwijk ten opzichte van het stedelijk gemiddelde meer achterstandskinderen, meer zittenblijvers, meer verzuim, meer armoedegevoelens en minder schoolplezier.

Om de opgroeikansen van de kinderen te vergroten is de gemeente in 2000 gestart met Vensterschool Koorenspoor. Een samenwerkingsverband in de wijk tussen onder meer het openbaar onderwijs, christelijk onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzaalwerk, welzijnswerk en jeugdgezondheidszorg. De veronderstelling is dat door samenwerking en bundeling van krachten de kansen van kinderen toenemen en ouders beter kunnen worden ondersteund bij de opvoeding.

In 2007, bij het uitroepen van het krachtwijkenbeleid door het programmaministerie voor Wonen, Wijken en Integratie, bleek de pedagogische infrastructuur van Vensterschool Koorenspoor onvoldoende te werken. Op diverse niveaus constateerden professionals, managers en beleidsmakers dat Vensterschool Koorenspoor niet als een effectief samenwerkingsverband werd beleefd. Uit die constatering is het programma *PK in de wijk* geboren. Het lectoraat Integraal Jeugdbeleid van de Hanzehogeschool Groningen heeft samen met de kernpartners (COP-groep, GGD Groningen, MJD, SKSG

Kinderopvang, O2G2, VCOG, gemeente Groningen) in de wijk een consortium gevormd om Vensterschool Koorenspoor door te ontwikkelen tot een duurzaam en effectief samenwerkingsverband. Versteving van collegiale verbanden en inter-professionele uitwisseling van expertise zijn daarvoor essentieel.

Het programma *PK in de wijk* bestaat uit verschillende deelprojecten: voor- en vroegschoolse educatie, binnen- en buitenschools leren, ouderbetrokkenheid, leefwereld van 10-14 jarigen en de ontwikkeling van een gezamenlijk pedagogische visie. We hebben ervoor gekozen om in deelprojecten te werken. Professionals bleken er vooral voor gemotiveerd om in kleine groepjes met direct betrokkenen te werken. Zij wilden met elkaar concrete aanpakken vinden voor problemen waar zij zélf in de praktijk tegen aanlopen. We veronderstelden dat door het samenwerken aan bruikbare verbeteringen 1) het onderling vertrouwen zou groeien; 2) de samenwerking zou verbeteren; en 3) er concrete aanpakken zouden worden ontwikkeld die in de praktijk direct zouden worden gebruikt.

Het lectoraat Integraal Jeugdbeleid van de Hanzehogeschool Groningen heeft het programma begeleid, zowel procesmatig als inhoudelijk. We hebben voor de deelprojecten onderzoeken uitgevoerd, 'messages from research' opgehaald en meegewerkt aan de ontwikkeling van bruikbare producten. Met als doel te komen tot practice based evidence. De uitkomsten van *PK in de wijk* bestaan dus uit concrete producten en onderzoeken over de deelthema's (zie hiervoor de afzonderlijke verslagen). Daarnaast hebben we om het succes van *PK in de wijk* te meten in het voorjaar van 2009 twee nulmetingen verricht die in de zomer van 2010 zijn herhaald. Het betreft een meting naar a) de onderwijsresultaten van de kinderen (Bleeker & De Jager, 2010) en b) de beleefde samenwerking door de professionals (Wiekens 2010a). Het programma zou haar vruchten hebben afgeworpen als de beleefde inter-professionele samenwerking zou zijn toegenomen. We veronderstelden voorts dat een verbeterde samenwerking zou moeten leiden tot een verhoging van de onderwijsresultaten van de kinderen. Tot slot zijn er in het voorjaar van 2010 met de verschillende actoren in de wijk, ouders, professionals, management, beleidsmakers, in focusgroepen gesprekken gevoerd om de toekomstbeelden voor Vensterschool Koorenspoor op te halen (Kassenberg & Van den Berg, 2010).

In deze integrerende studie presenteren we u de lessen die we geleerd hebben tijdens dit programma. Lessen die van belang zijn voor de verdere ontwikkeling van Vensterschool Koorenspoor in het bijzonder en die van de Vensterscholen in de gemeente Groningen in het algemeen.

Triple S: Small, Smart and Social.

Small in de zin van klein

Begin 2009 en medio 2010 zijn metingen verricht onder professionals (Vragenlijst Inter-professionele Samenwerking, VISI en VISII). In de vragenlijst wordt professionals gevraagd naar hun tevredenheid met de samenwerking in de Vensterschool, hun ambitieniveau, de mate waarin ze het eens zijn met de doelstellingen van de Vensterschool, hun drie grootste ergernissen en top drie van verbeterpunten. Hoewel professionals de doelstellingen van de Vensterschool ten volle onderschrijven en de meerwaarde ervan zien, is de tevredenheid over de samenwerking niet toegenomen en dat geldt ook voor het ambitieniveau. Er blijkt weinig van een wil tot samenwerking. We spreken van een geringe actiegerichtheid onder professionals zelf. Zij vinden dat ze onvoldoende zijn geïnformeerd, dat er niet goed wordt gecommuniceerd, maar professionals laten gelegenheden om kennis op te doen ook voorbij gaan. In de looptijd van het project hebben we gemerkt dat professionals moeilijk in beweging komen, om zelf daadwerkelijk deel te nemen aan de werkgroepen maar ook om kennis te nemen van de kennis die daar is ontwikkeld. In die zin stemmen de resultaten somber. De vraag is hoe we dit kunnen verklaren? We doen een voorzichtige poging. Er zijn geen harde conclusies te trekken vanwege de lage respons en het feit dat de vragenlijst de tweede keer deels door andere mensen is ingevuld. Maar de input die de gesprekken in de focusgroepen hebben opgeleverd, ondersteunen wel de onderstaande verklaringen. De complexiteit van Vensterschool Koorenspoor is een eerste verklaring. De complexiteit komt door het grote aantal instellingen dat in de Vensterschool participeert. Instellingen die allemaal met eigen culturen, wetgevend kader, financiële stromen en prestatie-indicatoren hebben te maken. De regisseur van de samenwerking is de locatiemanager. Maar zij heeft geen bevoegdheden (wel verantwoordelijkheden) en een aantal participerende instellingen percipieert haar niet als regisseur. Bovendien liggen de instellingen verspreid over de wijk, die eigenlijk bestaat uit twee wijken: de Indische buurt en De Hoogte. Er is dus niet één gebouw(en complex) met één personeelsruimte waardoor ontmoetingen worden bevorderd. Men moet elkaar bewust opzoeken en juist doordat men elkaar niet kent en het ambitieniveau laag is, gebeurt dit niet. Daar komt bij dat het personeelsverloop groot is waardoor de continuïteit niet is gewaarborgd. Opgebouwde samenwerking die het moet hebben van elkaar kennen en vertrouwdeheid, wordt steeds weer afgebroken. Het grote volume aan instellingen, de ontbrekende fysieke infrastructuur, het gebrek aan continuïteit en regie en een laag ambitieniveau gaan hier hand in hand.

De les is daarom organiseer het 'small'. Reduceer de complexiteit, zodat geen tijd en energie verloren gaan aan onnodige activiteiten en overleg. Schep daarentegen de voorwaarden waaronder de Vensterschool kan uitgroeien tot een overzichtelijke gemeenschap die de verantwoordelijkheid kan en wil dragen voor het opgroeien van kinderen in de wijk. Werk daarom samen met minder instellingen. Bepaal wie de kernpartners in de wijk zijn met wie je wilt samenwerken. Ons beeld is dat onderwijs, opvang, welzijn en zorg de kernpartners zijn. We bedoelen nadrukkelijk niet dat deze kernpartners met elkaar een gesloten eiland vormen. Om het opgroeien van kinderen in de wijk te stimuleren, is een open houding naar bewoners en andere instellingen in de wijk van groot belang. Zorg daarom voor een open fysieke infrastructuur die dagelijkse ontmoetingen mogelijk maken. Zorg er bovendien voor, bijvoorbeeld door het opstellen en handhaven van een protocol, dat nieuwe collega's op een snelle manier worden ingewerkt. En werk stapje voor stapje samen in kleine multidisciplinair samengestelde resultaatverantwoordelijke teams aan het ontwikkelen van concrete oplossingen voor authentieke vragen die professionals in de uitvoering tegenkomen. We hebben gezien dat professionals hier wél warm voor lopen. Professionals die in de deelprojecten hebben samengewerkt, hebben wel vertrouwen in elkaar gekregen, zijn tevreden over de samenwerking en willen die ook voortzetten. We zien dat daar de actiebereidheid van de professionals is toegenomen.

'Small' ten slotte, kan niet zonder sturing, hoewel in kleine verbanden meer overgelaten kan worden aan het zelfsturend vermogen van professionals. Maar in complexe verbanden, zoals Vensterschool Koorenspoor, waar de werkers dagelijks worden geconfronteerd met druk van buitenaf doordat de opgroeikansen van kinderen risico lopen en waar diezelfde werkers zelf weinig actiebereidheid vertonen, is sturing onontbeerlijk. Nieuw gedrag zal moeten worden uitgelokt en daarvoor zijn leiderschap en regie noodzakelijk. Ons advies: beleg de regie voor de kleine verantwoordelijkheidsgemeenschap bij het onderwijs. Dat is de centrale partner in het geheel. Kinderen zijn leerplichtig; ze zijn dus in ieder geval op school te vinden en onderwijs is in onze samenleving de belangrijkste toegangspoort tot maatschappelijk succes.

Smart in de zin van wijsheid

In het voorjaar van 2010 bezochten we een aantal community schools in de Verenigde Staten onder andere in Harlem New York. Daar leerden we dat jongeren die in de Promise Academy op een levende manier kennis maken met allerhande beroepen,

ontdekken dat niet alleen ‘hip’ ‘cool’ is, zoals basketballer, danser, rapper worden. Maar dat ‘smart’ ook ‘cool’ kan zijn. Dat bijvoorbeeld mariene bioloog een prachtig beroep is. Deze bevinding is vergelijkbaar met die van de IMC weekendscholen die ook laten zien dat kansarme kinderen perspectief ontwikkelen op hun toekomst als ze een beter beeld hebben van de beroepenwereld van volwassenen. Investeer dus in de ontwikkeling van de talenten van kinderen. Zorg ervoor dat ze wijs worden.

Talentontwikkeling staat hoog op de agenda van brede scholen, ook van Vensterschool Koorenspoor. Elk kind heeft de wil en de nieuwsgierigheid om te leren en die initiële nieuwsgierigheid moet in de Vensterschool worden vastgehouden en gestimuleerd. Niet alleen cognitief ook op andere terreinen, zoals dat van de sport, kunst en cultuur, sociaal emotioneel en burgerschapsvorming. Wat kunnen professionals doen om de talenten van kinderen te ontdekken, vast te houden en verder te ontwikkelen? Het makkelijkste antwoord is: geef ze het beste onderwijs, de beste opvang, welzijn en opvoeding voor alle kinderen in die kleine verantwoordelijkheidsgemeenschap. Werk met practice based evidence en waar mogelijk met effectieve programma’s. Dompel ze onder in taal, geef ze effectieve instructie en voldoende leertijd, geef ze de beste leraren en pedagogisch medewerkers, een rijke leeromgeving, een ritme van inspanning en ontspanning gedurende de dag, laat ze deelnemen aan de wereld en wat daarin te ontdekken valt zodat zij ontdekken wat hen inspireert waardoor er perspectief ontstaat. In *PK in de wijk* hebben we in werkgroepen gewerkt aan kleine stapjes om de kwaliteit van de uitvoering te verhogen. Daarbij aansluitend bij de vragen van de professionals zelf. We presenteren achtereenvolgens de lessen uit Leefwereld van jongeren 10-14 jaar, Voor- en vroegschoolse educatie en Binnen- en buitenschools leren.

Tot ongeveer hun twaalfde jaar gaan de meeste kinderen met plezier naar school, ze verzuimen sporadisch en er wordt nauwelijks geëxperimenteerd met roken, alcohol en drugs. Bij de overgang naar het voortgezet onderwijs ontstaat er een breuk. Jongeren gaan vanaf het twaalfde jaar meer spijbelen, er is meer schooluitval en ze gaan risico- en regeloverschrijdend gedrag vertonen. Als het onmiddellijk na de stap naar het voortgezet onderwijs misgaat, wat ook in ander onderzoek wordt bevestigd, dan is het werk dat is verzet voor niets geweest. Daarom hebben we ons in *PK in de wijk* gericht op leefwerelden van jeugd van 10—14 jaar om na te gaan hoe goed jongeren zijn voorbereid op het voortgezet onderwijs (Wiekens, 2010b). Daaruit blijkt dat vooral de jongeren die naar vmbo gaan niet goed zijn voorbereid. Ze hebben geen idee wat de verschillende schooltypes inhouden en geen reëel arbeidsperspectief. Er zijn kinderen die naar het vmbo gaan, terwijl ze later arts willen worden. Doordat ze niet goed zijn

voorbereid, wordt de overstap naar het voortgezet onderwijs, in een levensfase waarin er al zoveel verandert, heel kwetsbaar. Juist ook omdat de meeste kinderen vanuit huis weinig onderwijsondersteuning krijgen.

In de laatste klassen van de basisschool laten de jongeren bovendien weinig risicogedrag zien; ze staan er ook heel negatief tegenover. Jongeren die bijvoorbeeld wel roken en drinken, vinden ze vooral 'stom'. Na het twaalfde jaar gaan ze meer risicogedrag vertonen. Daarom wilden we ook inzetten op preventie van risicogedrag door het ontwikkelen en uitvoeren van een interventie: de campagne risicogedrag.

Met andere woorden Keep up the good work! zou het adagium voor de toekomst moeten zijn. Daarom moeten we om ervoor te zorgen dat kinderen 'smart' worden en blijven, in de nabije toekomst echt meer doen aan die kwetsbare overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs.

Een goede voorbereiding op het voortgezet onderwijs is niet voldoende voor een doorgaande lijn van talentontwikkeling. Ook de overgang van de kinderopvang of peuterspeelzaal naar groep 1 van de basisschool is kwetsbaar. De wens van de professionals was om daar actief op in te zetten (Geveke & Reinders, 2010). In de wijk gebeurt er al heel veel aan voor- en vroegschoolse educatie (VVE), zeker omdat er in de wijk veel doelgroepkinderen zitten. Kinderen met taalachterstanden vanwege het lage opleidingsniveau van de vader en/of de moeder. Ondanks het feit dat er al veel aan VVE gebeurt, constateerden de professionals dat de samenwerking tussen de GGD, de peuterspeelzalen en het basisonderwijs nog verre van ideaal was. In de werkgroep kwam men er op een gegeven moment achter dat de professionals nog steeds elk met eigen begrippenkaders werken, waardoor er verwarring was over termen als doelgroepkinderen, 'zorgplannen', risicokinderen, gewichtenleerlingen, enzovoort. Ingeslepen termen bij de ene professional wekten verwarring bij de anderen. Als mensen dan niet de tijd nemen om goed met elkaar door te praten wat je bedoelt met bepaalde termen, wat je verwachtingen zijn, je doelstellingen, loopt de samenwerking mis. Daarom heeft de werkgroep VVE gewerkt aan gezamenlijke producten, zoals een begrippenkaart VVE, een stroomschema voor de toeleiding van doelgroepkinderen, een overdrachtsprotocol om ervoor te zorgen dat we bij de overgang naar het primair onderwijs het goede werk behouden en voortzetten. Het is klein, eenvoudig en overzichtelijk. Maar hard nodig. Die gezamenlijk gemaakte, kleine werkbare producten kunnen het verschil maken voor de kwaliteit van de uitvoering. Om ervoor te zorgen dat de jonge kinderen 'smart' worden, is het daarom nodig deze producten en werkwijzen te implementeren en in de staande organisaties te borgen.

Een derde interventie om de talentontwikkeling van kinderen te stimuleren is aangepakt in de werkgroep Binnen- en buitenschools leren (Blok, Hollewand & Luttk, 2010). In Vensterschool Koorenspoor is er naast het verplichte curriculum dat door de scholen wordt verzorgd, al sinds het bestaan van de Vensterschool een rijk naschools aanbod aan activiteiten. Deze worden door de SKSG in opdracht van de gemeente verzorgd. In het consortium werd geconstateerd dat het aanbod dikwijls niet de kinderen bereikt die bereikt zouden moeten worden en dat het niet in samenhang met het onderwijs wordt ontwikkeld. Bovendien is er maandelijks een scala aan activiteiten waarvan niet altijd duidelijk is wat de grondslag daarvan is. Daardoor zijn de naschoolse activiteiten te begrijpen als 'add on services'. Zij zijn niet afgestemd of ontwikkeld in samenhang met het schoolse curriculum, laat staan dat ze het curriculum veranderen. Professionals formuleerden dat ze meer behoefte hadden aan samenhang tussen het schoolse curriculum en de naschoolse activiteiten en aan doordacht fundament. Waarom doen we dit wel en iets anders niet? Waarom is er veel sport en bijvoorbeeld geen muziek?

In de werkgroep binnen- buitenschools leren heeft een aantal leraren en medewerkers van de SKSG die de naschoolse activiteiten organiseren en ontwerpen, samen met onderzoekers en ontwikkelaars van het lectoraat gewerkt aan kwaliteitsverbetering door op een andere manier educatie te programmeren. De werkgroep heeft een aantal activiteiten opgezet vanuit het principe: *leren door doen, morgen doen we het beter* (zie voor een uitvoerige beschrijving de werkgroep rapportage). Een voorbeeld is thema Lente met zowel binnen- als buitenschoolse activiteiten. Leerkrachten en medewerkers van de naschoolse activiteiten hebben hierin samen de doelstellingen bepaald, de activiteiten ontwikkeld en uitgevoerd. Op basis van deze samenwerking tussen binnen- buitenschools hebben we een aantal succesfactoren kunnen benoemen, waarvan de belangrijkste zijn:

- Begin met elkaar te kennen. Het begint met een klik, met sympathie. Op basis daarvan kunnen mensen concurrentiegevoelens en oud zeer makkelijker loslaten. Daarom is het belangrijk dat mensen met elkaar werken die er voor gemotiveerd zijn en er plezier aan beleven; die het niet ervaren als weer iets extra's maar als deel van hun werk;
- Vervolgens is het belangrijk dat de professionals gezamenlijk hun belangen definiëren: wat willen we bereiken, met en voor wie en waaruit blijkt dat dan? Mensen moeten gaan begrijpen dat het in eerste instantie niet de ontwikkeling van de activiteit voorop staat, maar het doel. Het doel moet voor iedereen helder

zijn: wat moet het kinderen brengen? Op grond van die doelstellingen moeten er afspraken worden vastgelegd, zowel op proces- als resultaatniveau. Hanteer daarbij het principe van less is more. Beter een ding goed, dan tien activiteiten half.

- Tot slot blijkt dat de ondersteuning vanuit het management een noodzakelijke voorwaarde is om tot deze doelgerichte samenwerking te komen en soms is daarbij sturing op basis van gezag nodig.

Samengevat, het is smart om op zijn minst te komen tot een afstemming tussen het binnen- en buitenschools aanbod en bij de samenwerking op dit punt bovenstaande succesfactoren serieus te nemen.

In alle voorzichtigheid moeten we concluderen dat ondanks het werk dat is verzet in de drie werkgroepen (VVE, leefwereld jongeren van 10-14 jaar en binnen- en buitenschools leren), de onderwijsresultaten van de kinderen op het gebied van taal en rekenen de afgelopen drie jaren in ieder geval niet zijn gestegen. Uit een analyse van de onderwijsprestaties van de kinderen in Vensterschool Koorenspoor in de periode 2008-2010 waarin zij zijn vergeleken met het landelijke gemiddelde, blijkt dat de taalprestaties van de peuters over de drie jaren ongeveer gelijk zijn gebleven (Bleeker & De Jager, 2010). De kleuters lijken het beter te gaan doen, maar er zijn in 2010 wel veel meer kleuters getoetst. De taalprestaties van de leerlingen in groep 4 laten een dalende tendens zien, de rekenprestaties blijven wel goed. De score van de leerlingen van groep 8 op de eindtoets laat eveneens een dalende tendens zien. Omdat deze uitkomsten steeds over kleine groepen leerlingen gaan, moeten we voorzichtig zijn met het trekken van harde conclusies.

Social in de zin van relationeel vertrouwen

Brede schoolontwikkeling wordt meestal benaderd vanuit twee perspectieven. Ten eerste vanuit de vraag naar de *kwaliteit van de uitvoering*: wat is goed onderwijs? Wat is goede opvang? Ten tweede vanuit de vraag naar de *kwaliteit van de organisatie*. Beide vragen zijn van buitengewoon belang zoals we in de vorige paragrafen hebben gezien. Zowel de kwaliteit van de uitvoering (smart) als van de organisatie (small) is van belang voor de ontwikkeling van kinderen en de ondersteuning van ouders. Maar wat dikwijls wordt vergeten is het belang van de *kwaliteit van de sociale relaties*. Daar wijzen Bryk en Schneider (2002) op in hun studie naar brede schoolontwikkeling in Chicago en vooral in de 'urban areas'. De persoonlijke dynamiek, wat zij relationeel vertrouwen noemen, is een cruciale factor in brede schoolontwikkeling en dat dreigen we nog al eens te

vergeten. We zijn er meer aan gewend om te beginnen met de vraag: hoe organiseren we het? Of met de vraag: hoe voeren we het uit?

Wat is relationeel vertrouwen? In de eerste plaats is relationeel vertrouwen op alle niveaus van belang. Zowel tussen professionals en kinderen, tussen professionals en ouders, maar ook tussen professionals en hun leidinggevenden en tussen professionals onderling. Kernwaarden in relationeel vertrouwen zijn: respect (niet oordelen en veroordelen: een respectvolle omgang met elkaar hebben ook al zijn er meningsverschillen), competent (een kind/ouder mag ervan uitgaan dat er een professional aan het werk is), persoonlijke aandacht voor anderen (je kijkt naar anderen, iedereen voelt zich welkom en wordt uitgenodigd om mee te doen) en integriteit (doen wat je zegt). Bryk en Schneider (2002) ontdekten in het jarenlange onderzoek dat zij deden naar community schools in Chicago dat daar waar het relationeel vertrouwen groeide, ook de prestaties en het welbevinden van kinderen toenamen. Op grond daarvan is hun conclusie: relationeel vertrouwen is het tissue, de lijm die individuen aan elkaar bindt om de educatie en welzijn van de kinderen te vergroten.

Uit de onderzoeken die wij deden naar de inter-professionele samenwerking (VISI en VISII, Wiekens 2010a) blijkt dat er in Vensterschool Koorenspoor gebrek is aan relationeel vertrouwen. Professionals uit de verschillende organisaties hebben geen binding met elkaar, er is achterdocht richting bestuurders en beleid die weer wat over 'ons' uitstrooien. En er is ook wantrouwen en soms zelfs cynisme naar ouders.

Uitspraken als: "Deze ouders zorgen niet goed voor hun kinderen, als je daar opgroeit dan is het geen wonder dat kind niet goed terecht komt", of "Ze maken thuis kapot wat ik hier opbouw" getuigen niet van respect. Er zijn ook veel ouders die op hun beurt geen vertrouwen hebben in de (Venster)school. Zo werd er in de teambesprekingen die we hadden over Ouderbetrokkenheid, gezegd dat het gebrek aan vertrouwen dat ouders soms in de school hadden, het werk van de leraar zwaar maakte. Ouders in complexe situaties stellen zich dikwijls zeer defensief op vanuit achterdocht. Ze houden de deur dicht uit angst dat hun kind anders wordt afgepakt. Sommige ouders gaan dan shoppen. Als het vuur hun te na aan de schenen ligt, brengen ze hun kind naar een andere school. Er is een bekend spreekwoord: vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Relationeel vertrouwen is dus uitermate kwetsbaar en tegelijkertijd een cruciaal en vitaal kenmerk van goede Vensterscholen. Zeker in een achterstandswijk als de Korrewegwijk wordt relationeel vertrouwen op de proef gesteld. Achterdocht en wantrouwen, een verdedigende houding, en wij-zij beelden liggen op de loer. Daarom is de werkgroep Ouderbetrokkenheid in het leven geroepen (Landman, 2010). De centrale vraag van de

werkgroep is: hoe kunnen we het relationele vertrouwen tussen ouders en professionals versterken? En vooral wat vraagt dit van professionals en van de organisatie? In dat kader is er een training *Communicatie met ouders* voor professionals ontwikkeld en verzorgd. Deze training is gebaseerd op het principe: niet oordelen maar respecteren en begrijpen. Waarom is deze moeder boos, wat is de achtergrond daarvan, vanuit welk perspectief praat zij? Als je dit begrijpt, en je kunt er de tijd voor nemen om hier met haar over te praten, kun je hier vanuit een meer professionele houding (dus niet vanuit je eigen emoties) op reageren.

Daarnaast is er in diverse teams onder begeleiding van een onderzoeker gesproken over de vraag welke instrumenten zij inzetten om ouderbetrokkenheid te vergroten. Het blijkt dat er in Vensterschool Koorenspoor geen eenduidig beleid is. De afzonderlijke instellingen hebben geen visie op noch een uitgewerkt beleid over ouderbetrokkenheid; dat geldt onverminderd ook voor Vensterschool Koorenspoor als netwerkorganisatie. Toch blijken de ervaringen in het bereiken van ouders sterk overeen te komen. In alle teams is er moeite met het bereiken van twee groepen. Met het bereiken de zogenaamde Multi probleem gezinnen, die overigens vooral in De Hoogte zijn te vinden. En met de hoogopgeleide ouders, die vooral in de locatie Molukkenstraat zijn te vinden. Op onderdelen zijn er verschillende, goede initiatieven die ook door ouders als positief worden beoordeeld. We bedoelen bijvoorbeeld de huisbezoeken die leraren van de christelijke basisschool De kleine wereld aan ouders en kinderen brengen. Ook uit ander onderzoek weten we dat een individuele benadering werkt. Het invoeren van huisbezoeken verdient dus navolging. Hoewel het in Vensterschool Koorenspoor ontbreekt aan een onderliggende visie en een concreet plan, erkennen de teams wel dat ouderbetrokkenheid een essentieel onderdeel is van hun werk en een belangrijke pijler in het stimuleren van de kansen van kinderen.

Uitleiding

De formule voor de Vensterschool is $3xS$ (*triple S*). We hebben geleerd dat het noodzakelijk is om aandacht te besteden aan zowel small, smart als social om van de Vensterschool een succes te maken. Let wel, Triple S is geen toverformule. Aandacht voor en een concrete uitwerking van Triple S is weliswaar een noodzakelijke voorwaarde voor succes, maar het biedt geen garantie. Triple S geldt voor Vensterschool Koorenspoor, maar wellicht ook voor de andere negen Vensterscholen in de gemeente Groningen en alle brede scholen in Nederland.

PK in de wijk is als RAAK-publiek programma in september 2010 afgelopen. In de vorige paragrafen hebben we kunnen lezen dat *PK in de wijk* vooralsnog niet heeft geleid tot een verbetering van het inter-professioneel handelen. Evenmin tot een stijging van de taal- en rekenprestaties van de kinderen. De samenwerking is wél verbeterd voor hen die daadwerkelijk in het programma hebben geparticipeerd. De resultaten en de lessen zijn nog onvoldoende doorgesijpeld naar andere lagen in de organisatie. Het consortium ziet het project als een stap in een langere ontwikkeling. Werken aan brede schoolontwikkeling vraagt permanente aandacht en is niet gebaat bij een intensief, solistisch programma of een stapel projecten. Het bijeenbrengen van alle gelden en deze gebruiken om met elkaar te werken aan de Vensterschoolontwikkeling lijkt ons een betere formule dan het zoveelste project in de wijk uit te voeren.

PK in de wijk stopt nog niet. Vanwege de noodzaak en het enthousiasme van het consortium voor de in het programma beproefde werkwijze, heeft de gemeente besloten het project in ieder geval voort te zetten tot de zomer van 2011. Die periode gebruiken we om een aantal resultaten te borgen en om met de kennis van nu te interveniëren in de inter-professionele samenwerking. Daarvoor gaan we stapjes zetten in een concrete uitwerking van de principes small, smart en social.

Referenties

Bleeker, L & Jager, B. de (2010). *Onderwijsresultaten Vensterschool Koorenspoor 2008-2010*. Drachten: Cedin.

Blok, M., Hollewand, W.J. & Luttik, M. (2010). *Eindrapportage Binnen- en buitenschools leren*. Groningen: Lectoraat Integraal Jeugd beleid, Hanzehogeschool Groningen.

Bryk, A. & Schneider, B. (2002). *Trust in schools: a core resource for improvement*. Chicago: Chicago School Resource Chicago.

Geveke, C.H. & Reinders, N. (2010). *Eindrapportage Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)*. Groningen: Lectoraat Integraal Jeugd beleid, Hanzehogeschool Groningen.

Landman, K.M.C. (2010). *Eindrapportage Ouderbetrokkenheid*. Groningen: Lectoraat Integraal Jeugd beleid, Hanzehogeschool Groningen.

Wiekens, C.J. (2010a). *Inter-professioneel samenwerken in een Vensterschool: de samenwerking in Vensterschool Koorenspoor/CJG*. Groningen: Lectoraat Integraal Jeugd beleid, Hanzehogeschool Groningen.

Wiekens, C.J. (2010b). *Eindrapportage Leefwereld van Jongeren 10-14 jaar*. Groningen: Lectoraat Integraal Jeugd beleid, Hanzehogeschool Groningen.

Zie verder: www.pkindewijk.nl

Lectoraat Integraal Jeugdbeleid
Postbus 70030
9704 AA Groningen
Tel: 050 - 595 7773
lectoraatijb@org.hanze.nl
www.hanze.nl/integraaljeugdbeleid

